

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 50.

V Ljubljani, dne 23. novembra 1906.

Letnik I.

Pabrki.

Oglejmo si danes nekoliko naše dopise. Pred vsem opozarjamo na poziv eksekutive »Osrednjega odbora slovenskega krščansko-socialnega delavstva«, ki sklicuje dne 8. in 9. decembra na Jesenicah »Delavsko akademijo«. Spored raznovrsten, zanimiv. »Akademija« brez vsakega dvoma pokrepi našo delavsko organizacijo. Pričakujemo, da naše delavstvo izpolni vsa naročila »Osrednjega odbora slovenskega krščansko-socialnega delavstva«. Glavni namen na II. vseslovenskem delavskem shodu Medvodami izvoljenega »Osrednjega odbora slovenskega krščansko-socialnega delavstva« je pač, da gleda na kolikor mogoče enoten nastop delavstva. Pomenja pa napredek delavskega gibanja, ako delavstvo v lastno korist izpolni, kar mu naroči njegov izvrševalni odbor.

V Vevčah se godi delavstvo pasje slabosti. Tam so se menda zavezali fabriški priganjači s samim vragom, samo da zatirajo delavstvo. Delavstvo je le molčalo in trpelo. Pa vsaka sila do vremena. In tudi drevesa ohojih vevških uradnikov in tistega surovega paznika ne zrastejo do neba.

Poučno bo za socialnega zgodovinarja, ko bo začudeno čital, kako surovo so postopali z delavci ljudje, ki bi po svoji izobrazbi in kot predstojniki morali blagodejno in blažilno vplivati na delavstvo; godi se pa ravno nasprotno.

In sedanjí vevški ravnatelj! Kar kratko ti prepove delavstvu, da ne sme čitati »Naše Moči«. List ga je okrcal po zasluženju,

zato pa mož divja in pa besni. No, pa se mu bo že ohladila kri. Pazili pa bomo nani, ker se nam dejansko čudno zdi, da je ono delavstvo, ki je bilo tako zadovoljno z ravnateljem Tittelom, zdaj ž njim tako nezadovoljno.

Veselo je in gine pa le človeka blago delavsko srce onega priprostega dekleta v vevški tvornici, ki je žrtvovalo svojo službo ubogi vdovi. Delavki, prirostemu dekletu iz ljudstva, se je smilila revica. Kako je osramotilo to dekle »izobražene« priganjače, ki jih ni bilo sram, da so jej dovolili, da se je umaknila ubogi vdovi. Dekletu čast, o predstojnikih pa sodite naši bravci!

* * *

Tam gori v krasni Gorenjski dolini se tudi ne godi delavstvu kdosi gavedi dobro. Naši dopisi nam pripovedujejo, da potrebuje tudi tu marsikdo med nadzorovalnim osebjem one šole, ki uči dostojnosti. A o tovarniškem vodstvu samem ni pritožb. In zato pričakujemo, da vodstvo samo odpravi ono surovo postopanje z delavci in pa nasproti delavkam, ki se je udomačilo v nekem oddelku. Mislimo, da tudi oni mojster, o katerem piše naš dopisnik, po vodstvu izve, da določila glede na pijančevanje ne veljajo samo za delavce, marveč tudi zanj.

* * *

Na naslov preliubeznivega kranjskega deželnege odbora sta namenjena dva naša dopisa.

Vevško deavstvo ima svojo tvorniško bolniško blagajno. In kot blagajniški zdravnik posluje dr. Divjak, ordinarij v deželni blaznici na Studencu. Zdaj je pa deželni odbor prepovedal dr. Divjaku, da ne sme več zdraviti bolnikov izven zavoda.

Tvorniška blagajna je tu pa prav res v zadregi. Zdravnik tako blizu, a oni bi morali ponj v Ljubljano, ki je pet četrte ure proč.

In zdaj pa stroški v vseh slučajih, ko bi klicali zdravnika k bolnikom! Res kaže ta prepoved veliko hazadnjaštvo našega deželnege odbora, ki liki kak srednjeveški vitez prepoveduje zdraviti svojemu zdravniku ljudi v njegovem prostem času. Menda so delavci tudi ljudje, saj med ljudi ne spadajo menda le plemič in pa advokati.

* * *

Tudi jeseniško delavstvo ni nikakor zadovoljno z deželnim odborom kranjske naše kronovine. Tam delajo delavstvu nevarno konkurencu prisiljenci. In sicer delajo tudi ob nedeljah. Pač bi storil deželni odbor pametno delo, ako bi napravil tu red. A dvomimo, da to stori. Dokler ne zasedejo deželnozbornske dvorane res zastopniki ljudstva in ne dobe v njej moči, toliko časa deželni odbor za delavske težnje ne bo pokazal srca in dobre volje.

§§§

Stanovanj manjka jeseniškemu delavstvu. Tu ne pomaga vse jadikovanje in ne pomagajo vse pritožbe, dokler ne prične delavstvo z lastnimi močmi graditi svojih

Anton Jelen.

Otroci.

Ko smo bili še prav majhni, smo že bili veliki anarhisti. Nismo imeli gospodarjev, in če bi jih imeli, bi jih ne bili trpeli.

Naša hiša je stala daleč v predmestju, imela je veliko dvorišče in ljudi je bilo v njej toliko, da jih nismo vseh poznali. Naši očete in naše matere so hodile na delo, ker je naš svet dolina solz in trpljenja.

Hiša je bila rjava in grda, dvorišče mazano, a življenje nas mladih anarhistov je bilo prav lepo in kratkočasno, tako da se ne more nihče izmed nas pritoževati nad usodo svojih mladih let. Ko smo se zjutraj prebudili, že očeta in matere ni bilo več. Zajtrk je stal na peči in je bil navadno nekoliko mrzel. Skregali smo se takoj navsezgodaj in večkrat smo se tudi stegli. A to je bil le začetek našega veselja. Življenje se je pa začelo takrat, ko smo stopili na dvorišče: Tu je bil naš dom in drugega nismo nikdar imeli. Tam je bil doma Tone, Janez, Lojze, Nande, jaz, Marica, Tine in še mnogo mnogo drugih brezdomincev.

Tone je bil naš poglavar, ker je bil najstarejši in ker je bil najbolj navihan med

nami. To je bila edina gosposka, ki smo jo spoštovali in ubogali v mladih letih, in je bil popolnoma tak kot kaka gosposka. Komandiral je in mi smo ubogali, čeprav njegova komanda ni bila navadno najboljša in najpametnejša. Bil je tudi najspretnější med nami. Na ulici ni nihče tako pravilno in dostojanstveno kadil cigarete kot on, in kadar je on kradel branjevki črešnje, smo mi drugi stali in gledali s spoštovanjem in začudenjem. Kar polnili so se žepi, obraz pa je bil moder in pošten.

Lepi so bili ti pohodi nas mladih anarhistov po ulicah, vesel začetek veselega življenja. Gremo, nihče nas ne vpraša: Čigav? Od kod? Kam? Kaj komu mar? Takrat smo že videli povsod, po vseh stranskih cestah, za vsemi vogali svoje življenje. Videli smo dobre in poštene ljudi z mirnimi obrazi, ki se jim takoj vidi, da niso velikokrat nezadovoljni. Videli smo mnogo pijancev in tatov, najrazličnejše postave. Spoznali smo tudi enega norca, in ta je bil naš poseben prijatelj. Bil je velik in suh, nos majhen, špičast in vedno rdeč, roke dolge, koščene in silno nerodne. Bil je usmiljenja vreden človek; ko je hodil, je neprestano mahal z rokami in veselemu svetu dopovedoval in razlagal žalostne stvari. Naš dobri in zvesti tovariš Nande

mu je nagajal, kadar je mogel in se mu je vedno iz srca smejal. Sedaj pa Nande sam hodi po ulicah, maha z rokami in govori sam s seboj in z drugimi, ki ga hočejo poslušati. Meša se mu, če je pijan ali trezen; očitno ga je doletela pravična kazen.

Tako smo mi anarhisti spoznali v mladih letih vse dobro in vse hudo tega življenja. Obrazi so nam zvoedeneli, oči stare in prav nič otročje, veliki in zanemarjeni smo bili od svojega prvega koraka v svet. Šla je mladost in ne klical bi je več nazaj, čeprav vsi pametni ljudje pravijo, da je v mladih dneh doma sreča in mir.

Tudi v šolo smo hodili, če se nam je zljubilo. Med pridne in dobro oblečene otroke smo sedali, a bili smo kakor v gosteh: Človek se ne sme ganiti, da se ne zameri, zavpiti ne sme in ne udariti. Samo eno reč smo zvedeli v šoli: Da nam je v klopeh dolgčas in da je naš dom na ulici.

Na domačo sobo mi živi prav malo medlih, medlih spominov. Mati sedi pozno zvečer pri luči in krpa moje hlače. Obraz napet, grbi na čelu zarezani globoko in žalostno, da bi se človek najrajši zjokal, hrbet upognjen kakor pod bremenom. Gledal sem jo, potem sem se skril pod odejo, jokalo sem od žalosti in kesa, ker sem tako

domov. Ne le na Jesenicah, tudi drugod so potrebna delavska stavbena društva.

!!!

To so glavne točke in pritožbe, ki so jih danes navedli naši dopisniki. Nauk si lahko sicer napravi vsak sam, pa izjemo za enkrat napišemo tudi mi:

Tesna oklenitev svojih strokovnih društev. Član strokovnih društev vsak! Naš list obvestiti o vsem, kar se zgodi. A ne le obvestiti, marveč ga širiti toliko časa, da je nanj naročen vsak delavec, vsaka delavka. Čim več naročnikov, večji in boljši, pa tudi vplivnejši postane naš list.

Med brati in sestrami.

Trbovlje. Piše se nam: »Pazniško in delavsko podporno društvo« je imelo 11. t. m. svoje posvetovanje, in sicer kako bi se letos obhajala slavnost sv. Barbare. Eni so zahtevali veselico v društveni gostilni pri Forteju, drugi zopet, naj bi se vršila v »Rudarški restavraciji«, in to taki, ki niso člani omenjenega društva, želijo veselico v »Restavraciji«. In tako se sploh ni dalo ničesar dognati, opaziti je bilo pri nekaterih nezadovoljnost, ker jih je sveti Martin nekoliko preveč blagoslovil, toraj do pravega zaključka ni prišlo. Vendar pa bi bilo to čisto častno poravnano, naj bi se toraj vršila veselica po sv. maši po stari navadi v »Restavraciji«, kajti to ni društvena veselica, ampak skupna, vsega rudarstva. Ker so pa v »Restavraciji« pri predelovanju prostora tako prokarili, da sploh ni več pravih plesnih prostorov, je umevno, da bo v društveni gostilni tudi mnogo ljudstva, toraj ni treba druzega, da se preskrbi godbeno in plesno dovoljenje. Ker se v »Pazniškem in delavskem podpornem društvu« včasih med člani nezadovoljnosti pojavijo, poročevalec po svojem prepričanju nasvetuje, da bi se to društvo razcepilo in sicer naj bi imeli delavci svoje. »Slovensko delavsko podporno društvo«, ravnotako pa tudi pazniki svoje društvo, kajti delavsko društvo bi veliko članov pridobilo, ker delavci bi lahko mesečnino napravili na 60 vinarjev, in kar se lahko zgodi, da bo 300 stalnih članov, toraj pride na mesec 180 K in ako štedljivo ravna, lahko v nekaj letih lepo svoto skupaj spravijo. Ravnotako pazniki, ako ustanovijo svoje društvo, bode mnogo več pazniških članov pristopilo, ker vseh paznikov je nekaj čez 80, sedaj pa pri podpornem društvu še 20 članov ni. Nekateri pazniki so namreč bolj mogočni, drugi zopet bolj učeni itd. in ne zdi se jim, da bi bili vpisani v delavskem društvu. Je vse prav. Paznik ne sme strankarski biti, on seveda

hudoben, da trgam hlače, žal mi je bilo vseh neumnosti, ki sem jih počel čez dan. Zjutraj pa sem vstal, pozabil sem na vse in šli smo krast jabolka na tuje vrtove.

Samo en lep dan sije v vsej mladosti, in če bi ga mogel doživeti še enkrat, bi dal zanj vse življenje. Bil je lep nedeljski večer, nebo mirno in čudovito tiho, oblaki na vzhodu plamene obsvetljeni od zahajajočega solca v stoterih barvah. Moj Bog, lep si napravil ta žalostni svet! Moja mati sedi na dvorišču, lepa je ob solčnem zahodu kot nebo samo in večje ljubezni vredna, nego ves svet. Zamišljena je; po lepih licih pa ji teko solze; jaz jo gledam in čudno težko mi je v srcu. Ona mi položi glavo v naročje in zakrije mi oči, da ne vidim lepega neba in njenih solz, boža me po licu, solze pa samo kapljejo, kapljejo... Čudne skrivnosti je položil Bog v materina srca...

Tako smo odrasli brez doma in brez strahu božjega. Tudi zdaj smo še brez doma, a polni težkega strahu. Nekateri mladih anarhistov so umrli, drugi še živimo, dokler ne pride tudi naš čas. Tedaj pa bo konec in za nami pridejo drugi, ker se grešniki neprestano rajajo in neprestano umirajo.

mora delavce ljubiti, vendar se mora po svojih predpisih ravnati. Dogodilo se je, da sta bila paznik in neki delavec oba pri podpornem društvu, ker pa dotični paznik neke dobrote ni mogel dovoliti, jezil se je delavec nad paznikom in izstopila sta oba iz društva. Takih slučajev je več. Ako delavec socialdemokrat paznika kaj poprosi in mu izpolni po svojih predpisih, tedaj je že zopet sumičenje, da dotični paznik s socialdemokrati drži in jih podpira, dasi je paznik ravnotako za socialdemokrata v službi, kakor za člana »Podpornega društva«. Toraj, da bi ta stvar res potrebna bila, je mnogo dokazov, kar seveda tukaj v časopisu ne bodem razkladal, pač pa omenim, da se iz tega društva dva močna društva napravita. Premoženja bi ne bilo treba deliti, ker oba društva imata v sedanjih društveni Fortejevi gostilni dosti prostora, posebno pa zdaj, ko bo v kratkem velika dvorana izgotovljena. Premoženja in inventarja bi ne bilo treba razdeliti, to bi moglo ostati vedno še skupna last. Godala bi ravnotako ostala delavskemu, kakor pazniškemu društvu, ker godba bi ostala ravnotako za oba društva, zastav pa tudi, saj ima napis »Pazniško in delavsko podporno društvo«. Toraj posvetujte se, vsaj med delavci je mnogo ljudi, ki lahko društvo vodijo, tudi »Pazniško društvo« bi prišlo v sili na pomoč, potem bo še večje blagostanje in zastopnost, kakor do sedaj.

Jesenice. Čudno so domišljavi naši liberalci, osobitogospod Markuž sanjari po svoji stari navadi od ene gostilne do druge in se jezi na odbornike, ki so našega mišljenja. A največjitrn v peti mu je pa socialni odsek. Nanj zliva vso svojo jezo v svoji neumnosti, ki je tako velika, da trdi, češ, da je kriv socialni odsek, da so občinske doklade tako visoke. Ali ni to pač smešno, ko se še popolnoma dobro spominjamo one liste, na kateri so podpisani vsi odborniki narodno-napredne stranke in g. Markuž kot občinski svetovalec med njimi. Ali res ne veste, kaj podpišete, ko je vendar stalo na listi, da je bil takratni občinski odbor primoran, naložiti občini 95 odstotno občinsko doklado. Zakaj se torej jezite? Ali res mislite, da smo delavci še vedno tako zabiti, kakor ste vi? Pisali ste nadalje, kako da so potrebni vodovodi na Jesenicah, na Savi in Plavžu. Pa žalibog, podpisani odborniki niste znali ali pa niste hoteli upoštevati te splošne potrebe, ker ste zanemarili izvirke Ribička, iz katerega bi s eabil napravil vodovod, na katerega bi bila lahko ponosna vsa občina in bi lahko razpolagali res z obilno zdravdo vodo. Res je, da ste sklenili, da se napravi vodovod, proračunan po načrtu na 24.000 kron, in v njim zvišati občinske doklade. V svoji zabitosti ste pa pozabili prositi vladne podpore, ki bi bila pokrila precejšnje stroške, kar bi bilo gotovo le občini v korist. Neki osebi, ki ni več med živimi, tudi očitate to, kar bi bilo prav dobro služilo, ako bi bili znali porabiti priporočilo tega gospoda. Nadalje ste si sami sebi izrekli pohvalo. Ali smo mi slabo gospodarili, ker imamo za novo šolo nabranih nad 30.000 kron. Nočemo o tem sploh govoriti, ker to ve že vsak priprost delavec, da skriva g. Trevn od g. Klinarja sprejeti denar in šolski račun kakor gad noge. Mogoče misli g. Trevn, da bode vse skupaj zaspalo, kakor je zaspala prošnja za osemrazredno šolo. In tistih 12.000 kron tudi ne vemo, kje da ležijo. Zdaj pa le sodimo, kdor je zvišal doklade, ali prejšnji speči odbor, ali pa sedanjí socialni odsek, ki ob tistem času ni bilo niti slutnje o njem. Da bi se znižal davek, se je imel vršiti shod posestnikov v gostilni gospoda Višnarja. Izdajali so vabila, na katerih je bil podpisan tisti Kham iz Ljubljane, ki je iznajdel, da so vsi liberalci rakovi potomci. Shod je seveda sklical, ker je mislil, da se udeležiti shoda vsi, ki jih je povabil. Pa se je temeljito blamiral. Shod je imel ves drugačen namen, kakor je bilo pisano na vabilih. Seveda otem mi ne bomo govorili. Obžalujemo samo, da je dobil bivši žrebčarski na-

rednik zavetišče v Višnarjevi gostilni, na katerega smo še nekaj računali. Ta velikanski shod se je vršil v navzočnosti celih sedmih poslušalcev. Med njimi je bil tudi prejšnji predsednik socialnodemokratskega društva Trojar, ki je nasvetoval, naj bi posestniki zahtevali, da naj stranke, oziroma delavci, ki stanujejo pri posestnikih, plačevali po pet procentov občinskih doklad. Delavec torej, preobložen z raznimi plačili, plačaj. Zares lepa socialnodemokratska misel! Taki so ti osrečevalci delavstva v pravi luči! Nimamo sicer nič zoper to, če bi posestniki radi davke znižali sebi!

Sava. Čitali smo, da priredi »Delavsko podporno društvo« veliko veselico. Svirala bode tvorniška godba. Nimamo nič zoper to. Samo to rečemo, da tvorniške godbe sploh ni, če pa že mislijo delavsko godbo, smo pa prisiljeni, da vprašamo, na kateri delavski oddelek se je dala godba, in to bomo tudi izvedeli. Ni sicer omenjeno, kje da bo veselica, pa smo le izvedeli, da v dvorani »Strokovnega društva«, katerega največji sovražniki so večinoma vsi odborniki »Podpornega društva«. Zapomnite si, delavci! Od teh gospodov ni niti eden prišel na veselico »Strokovnega društva«! Ali se li mi udeležimo te veselice, ko sta nam dobro znani nepristranost in pa dobrotta tega društva. Poznamo Božiča in Perovica, da sta najboljši zagrizena ponemčena socialna demokrata.

Za tobačno delavstvo.

Enakopravnost pri državnih uradih. Da je na svetu dvojna mera to ve celi svet. Da pa postopajo pri državnih uradih neenako, dokazuje sledeče: Neki paznik iz c. kr. Ljubljanske tobačne tvornice si je izposloval zaradi nekega ne vsakdanjega dogodka pri predstojništvu za nadaljnje dopoldne dopust ob 9. uri. Pripetilo se pa je, da je bil zadržan tudi za popoldansko službo in ni prišel na delo. Zato pa, ker je bil dotičnik v onem prostem času, ki si ga je izposloval, tudi v gostilni, so ga pa kaznovali in mu odtegnili njegovo polovico dneva, dasi je opravljal službo do devete ure. Pripoznavamo, da je prav, kakor piše § 42 uradnih predpisov, da se dninarji in tedenski delavci ne smejo več kot eno uro odstraniti od dela. Pa kaznovan je bil dotičnik le iz vzroka, da je bil v gostilni, ker drugače bi se mu bila izplačala polovica dnevnega zaslužka. Dogodil se je pa drugi slučaj 19. t. m. Neki paznik je prišel popolnoma pijan in nesposoben za delo v pisarno. Tu je pa v navzočnosti uradnikov in drugih oseb na jako grd način onesnažil pisarno. Delavstvo je bilo prisiljeno, da ga je odpeljalo v klet kot pijano muho, ki ne spada več med človeško družbo. In kaj se je njemu zgodilo? Čujete! Nič. Pa zakaj nič? On namreč dopisuje v več časnikov, organizuje tudi soc. demokrate in zato se ga menda predstojniki boje. Mi ne zahtevamo kazni, ker če bi jo dobil, povedali bi njegovo ime. Ali naša časnikarska dolžnost je, da pribijemo neenako mero, kako postopajo naši predstojniki z nami!

Krvoses kapitalizem.

Organizirano delavstvo »Kranjske industrijske družbe«.

Sava. V naši tvornici je ostro prepovedano, da mojster ne pusti delati delavcu, ki pride pijan na šiht. Tak delavec mora domov, da prespi mačka in se mu pamet zbríhta. To je popolnoma pravilno, ker pijan človek je nesposoben za vsako stvar. A mi delavci se le čudimo, zakaj ne velja to načelo za vse tvorniško osebje. V pokaríji imamo mojstra, črno alkoholično prikazen. Malokateri dan mine, da ni omamljen po alkoholu. Ob ponedeljkih bi bilo posebno dobro, da bi mu rekli, naj gre domov. To človeče je že tako omamljeno po alkoholu, da ne razloči več, da smo vsi delavci enega gospodarjain da moramo vsi živeti. Večinoma delamo vsi na akord. A nekaj nas ima kar za psičke, da nam najslabši akord. Velikokrat delamo na akord na dan samo po dve uri, druge ure pa na

siht. Pa kadar je omamljen po alkoholu, pa piše kar celi dan, kakor da smo delali le na akord. In ko pride mesečni obračun, si pač lahko mislite, koliko taki delavci zaslužimo. Če to omamljeno človeče ne ve, pa vemo dobro mi delavci, kako se je izrazil gospod ravnatelj. V naši tovarni ni treba, da dela kdo zastoj, pri nas se dela in delo mora biti plačano. Žal, da se to ne izpolnjuje. Ta mojster ima pod seboj tudi delavke. In tem se še slaši godi. Kadar je sit alkohola, ne sme delavka sama v kak samotni kraj. Če se pa pri njemu zato pritožimo, pa vpije in razsaja kakor sam peklenšček. Kar je zapisano, je zapisano in nič drugače. Tega pa ne ve, koliko naredi napak, kadar je omamljen. In tudi vpije: Če ti ni prav, imamo dosti delavcev, pa pojdi na plac ali pa stran. Ne verjamemo, da on ve, kdaj je dosti delavcev. Zdaj pozimi je res dosti delavcev, pa to nam delavcem ne gre v glavo, zakaj imajo pri nas 70 prisiljenec, da domačim delavcem kruh odžirajo in ti požeruhi še ob nedeljah delajo, tako da se ptujci izgledujejo. Za te požeruhe se imamo delavci zahvaliti deželnemu odboru, ki za nas delavce tako skrbi, da nabere lenuhe po vseh deželah in jih pošlje v našo tvornico, kjer požirajo kruh domačim delavcem. Tudi tvornica skrbi zanje. Zidala jim je kosarno in imajo celo električno razsvetljavo. Nam delavcem se pač ne godi tako dobro. Posebno veliko zidajo novih delavskih stanovanj. Letošnje leto so podrlji tri, nazaj pa postavili le dve hiši. Deželnemu odboru svetujemo mi delavci, ko tako skrbi za delavstvo, ki nimajo dela in stanovanj, naj pošlje zanje en top na Jesenice, da nas postrele. Pa poleg topa naj nam pa pošljejo še kakega takega človeka iz liberalnih ljubljanskih lovskih krogov, ki ne razločujejo srne od človeka, da postrele delavce, ki liki zverine stanujejo po hosti v kolibah. To delo se bo bolj izplačalo liberalcem, kakor Chamu napovedani nedeljski shod za ustanovitev kmečke zveze, ko ni bilo ne shoda in ne kmetov.

Javornik. Tu pri nas so zgradili moderno tvornico, krásno in lepo za oči. Pa v tej moderni tvornici se toliko nesreč pripeti, da bi bilo dobro, ko bi pričel inženjer misliti, kako li preprečiti te nesreče. Lahko bi kaj ukrenili, da bi bili delavci pri strojih bolj zavarovani, pa tudi valčarji ali varilci železa.

Papirno delavstvo.

Delo usmljenja. Neka vdova tvorniškega delavca je prosila za delo in zanjo so prosile tudi njene prijateljice. Pa rekli so, da nimajo prostora. Znano je sicer gospodom, da uboga vdova ne more preživeti svojih otrok, a kaj briga to sijajno plačane višje priganjače naše, ki nimajo srca, pač pa popir tam, kjer imamo delavci srce. Neko mlado dekle se je ponudilo. Umaknem se tej revji iz tvornice. Sama sem. Se bom že preživela ali pa dobila delo kje drugje, kar je vdovi z otroci nemogoče. In dekle je popustilo delo za drugo. Priznati se mora vrlemu, usmljenemu dekletu, da je doprineslo žrtev, ki je vredna pahvale. Naj tudi dobi delo v Ljubljani. Kaj zato. Hoditi bo moralo v tvornico pet četrt ure, ko je imelo zdaj le tri minute. Na eni strani ubogo delavsko dekle, na drugi inteligentni bresčni tvorniški vodilni organi, primera....

Zopet Krmolja na krožniku. Mislili smo že, da se je poboljšal stari naš dobri prijatelj Krmolja v vevški tvornici. Pa se le še ni in ni. Preveč se drži starega reka, da navada je železna srajca. Naš delovodja Krmolja ima med drugimi svojimi ne ravno malimi slabostmi, tudi to, da strašno rad ljudem kruh odžre. Dostoini ljudje pravijo takim ljudem svinje, no, mi ne trdimo, da zasluži Krmolja ta naslov. Zameri se mu. Gorje ti, Kmalu dobro obračuni. Pri tem Nemcu ne ostane, ker ne more ostati, dalje časa noben pomočnik ali takozvani pomojster. Špika in špika vedno, leta v pisarno toliko časa, da mu požre kruh. Če gre sam, mu pa vodstvo, ki seveda s pritepenim Nemcem drži, preskrbi, da poizve za

izhod v tvornici. Pred kratkim se je spravil na nekega mladega fanta. Zmerjal ga je za vsako malenkost. Pregarjal ga je, očital mu, da je len, da noče delati. Fant se je opravičeval, da sam ne more toliko narediti, kolikor zahteva neusmiljenec od njega. Pripomniti moramo, da sta navadno opravljala dva to delo. Fant se je izjavil, da sam ne more zdelati in da ne bo delal sam. Krmolja mu je pa rekel: »Ma strela, če nočeš delati, pa v pisarno mit mir«. In šla sta ob osmih zjutraj v pisarno, da fanta zatoži ravnatelju. Ravnatelj se je kratko zadržal na fanta: »Ob pol devetih pridi po abrajtungo«. Ko so to izvedele delavke v oddelku, kjer je fant delal, so pa takoj ustavile delo in šle nad delovodjo. Seveda ni ostalo brez ropotanja. Pa so prišli še drugi in ti odredili, da je dobil dotični fant drugo delo in drugega delovodjo. Dekleta so bile potem zadovoljne, ker so mislile, da bo vsaj rešen revež vednega zmerjanja. Kmalu potem je pa bilo izpraznjeno mesto pri nekem stroju. In vodstvo tvornice je hotelo fanta pri tem stroju. Pa fant je vedel, da je na tem mestu vedno v smrtni nevarnosti za ogromno dnevno plačo dveh kron in je zato popustil delo. Rajši je šel na Fužine, kjer več zasluži, kakor je zaslužil v Vevčah. Zdaj pa šumi po naši tvornici, da je šel naš ravnatelj k fužinskemu polirju Peraus in mu je baje prepovedal, da ne sme nobenega vzeti v delo, ki pride iz Vevč. Pozivljamo ravnatelja, da izjavi, koliko je resnice glede na to govorico. Govorici delavci ne verujemo, ker ravnatelj vé, da je vsakemu prosto, koliko časa da ostane na enem mestu in da nima nikake pravice siliti ljudi, da naj delajo ravno pri njem. Slabe razmere so postale res pri nas. Najboljše moči popuščajo delo. In kako bi ne? Saj, če narediš za devet, zahtevajo, da delaj za deset. Čujemo tudi, da se je »Naša Moč« hudo zamerila vodstvu, delavstvu pa ne in čuje se, da se precej novih naročnikov priglasilo. Samo od »Strokovnega društva« zahtevamo, da naj se ne dá strašiti glede na »Našo Moč«. Vsaj jo bomo brali mi in plačali. V listu bomo pa čitali, kar bomo pisali sami tako kakor je res. Kdor se pa resnice boji, ta pokaže, kaj je. Krmolju pa prav dobrohotno svetujemo, našemu ljubemu, staremu znancu in sotrudniku: Gspud, previden naj bojo! Vemo, da imajo oni precej vpliva, ki so si ga pridobili, ker so oni denuncirali delavstvo. Auf Wiederschauen, meine Herren, wenn nicht mit Eueren türkischen Manieren bald abgeräumt wird. Wir haben die Ehre...

Strah v vevški papirnici. Gospod urednik, pri nas v tovarni pa straši. Neka čudna zverina, ki se ji pravi »Naša Moč« hodi v našo tvornico. In ta zverina pa marsikaterega potrese. In tako se je zadnjič enkrat naravnost na vse časti vrednega gospoda ravnatelja skopala in ga je tako izdelala, da revež še sedaj fantazira. Seveda je gospod storil vse potrebne korake, da bi ta strah ne prišel v tvornico. Zagrozil je, da bo, vsakega, ki bo pomagal »Naši Moči« v tovarno takoj odpustil od dela. No, to je pomagalo! Sedaj ta strah ne hodi več sam v tovarno, ampak ga drugi prinesajo. In zgoraj smo dejali, da naš Pavle fantazira. To je pa takole: Pri nas so delavci zelo dobro plačani, tako da jih je veliko, ki imajo kar po 1 K 70 v plače na dan. Seveda so to možki, ki so bolj sposobni za vsako delo. Dekleta imajo pa primerno boljše plačo, kajti te zaslužijo na dan po 70 vin. In potem naj še kdo reče, da nismo dobro plačani. Veliko jih je, ki so preveč zaslužili in so rajši pustili tovarno, da so vsaj brez skrbi pred denarjem. Skoro vsaki dan kdo pusti in gre drugam. Naš ravnatelj je pa tako »kunštn« da na izpraznjena mesta ne nastavi novih moči, ampak dotične delavce tako goni, da morajo delati tudi mesto odpuščenega in tovarna se lepo v pest smeje »neumnim« delavcem, kakor nas imenujejo te pijavke. Tu se nekaj kuha, kaj bo, ne vemo! To pa rečem, da je bolje da Pavle danes pobere svoja kopita, kot pa jutri in gre od koder je prišel. Sram naj bi ga bilo, da z delavci tako barbarsko ravna. Delavci, združujte se v svojem »Strokov.

društvu«, ker le v krepki organizaciji je moč, ki premaga vsakega sovražnika. Naročite pa si od kraja naše glasilo katerega se Pavle tako boji, namreč »Našo Moč«, da se počasi navadi nanjo.

Naš pisarniški načelnik g. Pohe je res krepak in debel gospod, zato se ne čudimo, da je dobil ime velik in mogočen gospod. Te lastnosti osobito pokaže, če pridejo prosit delavke in delavci za kako izboljšanje. Takrat gospod »biro šef« vedno pravi in se izgovarja, da ne more ničesar dati. A tega mu nihče ne veruje. Ko bi rekel, da noče, bi mu že verjeli, ker ima ravno on vse sam v rokah. Zato pa sodimo, ko bi on imel človeško srce, bi pač lahko dovolil par krajcarjev za izboljšanje. Če ima kdo pravico, da lahko delavstvu odtrguje plačo, ima pač tudi pravico, da primakne nekaj krajcarjev. A ker je on tak gospod, da samo odtrga, če gre kak delavec na kakšno drugo delo, ali če se pripeti, da se kdo poškoduje, da ne more opravljati več tega dela, mu pa takoj za 10 ali 20 krajcarjev odtrga. Vedno upije ta nazadnjaški mogočnej v moderni fini obleki, da so včasih delavci imeli po 20 do 25 krajcarjev na dan. Tega seveda on dobro in sijajno plačani delavski priganjač ne ve, da je sedaj vse še enkrat dražji. Pa takrat, ko so bile pri nas tako majhne plače, se njemu še sanjalo ni, da so kje Vevče na svetu. Tudi takratni »pero šefi« niso še imeli takšnih plač kakor danes in tudi niso imeli vse prosto, kakor ima on, pa tudi za lastno gospodinjstvo niso imeli po dve po tvornici plačani dekleti, poletni pa še po tri ali pa več, da mu skupaj nosijo in nabirajo gobe, jagode in druge take stvari. Je že res, da ima on večji želodec, karšnega imajo ubogi delavci. Pa klub temu bi moral biti bolj usmiljen glede na delavstvo. Saj mora le vsak pametni človek vedeti, da delavec od 85 in delavka od 35 — 60 krajcarji na dan ne more shajati. Izkušeni delavci in delavke vemo in se prav dobro spominjamo, da ni bila pred 20 ali 25 leti plača nič manjša kakor danes. Draginja je pa bila vedno večja. Dasi vedno dražje ceno papirju, nam pa le prav nič nočejo povišati. Pri akordnem delu se pa zasluži 13 do 16 kron na 14 dni. Zdaj pa plačaj hrano, stanovanje, obleko. Fantje po 17 let stari, zmožni za vsako delo pa imajo 50 do 65 krajcarjev na dan. Žalostno je pri nas tudi, kako gledajo ki nas izkoriščajo, na naše zdravje. Po oddelkih nimamo nikakih pljuvalnikov in tudi ne po skladiščih. Lahko se govori, varujte se jetike, ko se proti njej prav ničesar ne stori.

Z lastnimi močmi.

Eksekutiva »Osrednjega Izvrševalnega Odbora Slovenskega Krščanskega Socialnega Delavstva« naznanja: A) Delavska akademija, sklenjena na II vseslovenskem delavskem shodu Medvodami, se vrši na Jesenicah dne 8. in 9. decembra. Spored: V s o b o t o, d n e 8. d e c e m b r a, o b p o l 10. u r i d o p o l d n e: 1. dr. Pavlica: Zgodovina delavskega varstva v Avstriji; 2. Iv. Premrov: Zadrugištvo in delavstvo. P o p o l d n e: 3. dr. Breclj: Higijena glede na delavstvo; 4. dr. Dermastija: Delavsko varstvo; 5. prof. Jarc: Izobrazba in delavstvo. Zvečer veselica. V nedeljo, dne 9. decembra: 6. dr. J. Ev. Krek: Zgodovina delavske organizacije; 7. Jožef Gostinčar: Delavska politična izobrazba; 8. dr. J. Ev. Krek: Strokovna društva. Naša k. s. delavska društva, osobito v bližini Jesenic, naj razvijejo močno agitacijo za udelžbo. Akademija se vrši v novem Delavskem domu. B) N a š a M o č. Vsim k. s. in strokovnim delavskim društvom najtopleje priporočamo, naj z vso odločnostjo agitirajo za razširjenje našega glasila. Po našem glasilu v rokah vsakega člana in članice naših delavskih društev imamo dejansko »Našo Moč«. Odbori delavskih naših društev, sveta dolžnost vsakega našega somišljenika in somišljenice je, da je naročen na »Našo Moč« in tako dejansko izvede sklep II.

vseslovenskega delavskega shoda, naj se uvede »Naša Moč« po naših društvi obli gatorično. C) Ljubljansko delav stvo. Eksekutiva »O. I. O. S. K. S. D.« toplo pozdravlja novo ustanovljeni telo vadni krožek »Slovenske krščanske social ne zveze« v Ljubljani. Priporoča ga vsm članicam in članom, ki jih veseli telovadba. Vsa pojasnila glede na telovadbo daje g. Podlesnik, krožkov tajnik, Ljubljana, Kato liška tiskarna. Delavsko tajništvo »O. I. O. S. K. S. D.« posluje vsako nedeljo od pol 10. ure nadalje v prostorih »Slovenske krščan ske socialne zveze«. Posle oskrbujejo, men jaje se: Predsednik Jožef Gostinčar; pod predsednik Mihael Moškerc; tajnik Ivan Nepomuk Gostinčar. Ob 10. uri razgovor glede na delavske zadeve. Priporočamo »Zvezine« izobraževalne poučne tečaje in objavljamo, da prireja »Zveza« ob pondelj kih in torkih pouk v češčini, ob torkih ob pol 8. predavanje, ob četrtkih dramatična šola, ob petkih ob pol 8. socialni kurz, ob 8. pouk o knjigovodstvu, ob sobotah pouk v petju.

Za eksekutivo:

M. Moškerc Iv. Nep. Gostinčar
predsednika namestnik. zapisnikar.

Krščansko - socialno papirno delavstvo v Vevčah. Shod. V nedeljo, dne 18. t. m. je priredilo naše strokovno društvo dobro obiskan shod. Govorili so: učitelj g. Hlebec o gospodinjstvu, Moškerc o zvezah delo dajalcev, katerim nasproti postavi delav stvo močna strokovna delavska društva. Nadalje sta govorila še g. župnik Kolar in predsednik Jeriha. Shod je sklenil na kranj ski deželni odbor sledečo vlogo: Delavstvo zbrano na shodu v »Društvenem Domu« pri D. M. v Polju, dne 18. listopada 1906, prosi, da naj bi visoki odbor dežele Kranj ske, podaljšal rok glede na dr. Divjaka, da bi ta vsaj po obvezi odpoved dati zamogel službo pri tukajšnji bolniški blagajni in bi si mogli delavci kakšnega zdravnika dobiti. Vemo, da je dr. Divjak služabnik dežele Kranjske in da kot tak je obvezan spolno vati službo v zavodu. Zategadel ga mi delavci kličemo le takrat, ko je službeno prost, t. j. vsak drugi dan, ko nima v za vodu službe, ampak njegov tovariš. Vemo, da je sklep deželnega zbora, ki prepove duje opravljati privatno službo in da je slavni deželni odbor obvezan, spolnovati sklepe deželnega zbora. Toda deželni zbor se s prostim časom na zavodu nastavljenih zdravnikov nič ne bavi. Toraj bi tudi visoki odbor dežele Kranjske v svoji dobrohot nosti lahko privolil v prostem času izvrše vati privatno prakso, kakor jo izvršuje n. pr. vsak zdravnik v deželni bolnici v Ljubljani. To se dovoli tem lažje, ker je sklep deželnega odbora, da ako bi privzel ordi narij na Studencu kako privatno službo, more v to privoliti deželni odbor. S to prepovedjo ni prizadeto samo delavstvo, mar več cela okolica, ker je cela okolica nave zana na zdravnika v Ljubljani, to pa stane veliko denarja, da delavstvo nikakor ne more izhajati. Navedemo le dva slučaja: 1. Franc Brajar, delavec, sedaj na Grad kornu pri Gratweinu, je pri nekratni ordi naciji plačal 40 K, ko je prišel zdravnik iz Ljubljane. 2. Posestnik na Studencu je za ordinacijo 70 K plačal. To se vidi, da ni mogoče delavstvu priti do zdravniške po

moči v posebnih slučajih, vsled tega se slavni odbor dežele Kranjske prosi, naj prepusti dr. Divjaku glede na privatno prak so v prostem času, ako že tega ne stori v vsakem slučaju. — Da se razume ta pro šnja, pripomnimo, da je kranjski deželni odbor prepovedal zdravniku tvorniške bol niške blagajne v Vevčah, dr. Divjaku, vršiti službo zdravnika. To je pa delavstvo jako vznejevoljilo in se je zato sklenilo, da se

prekliče ta prepoved. Upamo, da kranjski deželni odbor ustreže opravičeni prošnji vevškega delavstva.

Društvo »Abstinent« ima prihodnjo ne deljo, t. j. 25. t. m., svoj letni redni občni zbor zvečer ob 8. uri v prostorih »Sloven ske krščanske socialne zveze«. Po občnem zboru predavanje dr. K r e k a. Somišljeniki in prijatelji! Udeležite se v obilnem številu občnega zbora in predavanja!

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci. Sprejemam tudi **že kupljeno blago v delo**.

Izdelujem vse po najnovejšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprej mam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za pro dajo, od najpriprostejše do najfinejše izvršitve**. Na zahtevo dam tem še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo tvrdko.

Za obilna naročila uljudno prosi

Matija Lazar
krojaški mojster v Kropi.

Cene brez konkurence!

Domača, poštena tvrdka!

Svoji k svojim!

Ljubljana

Stari trg 10.

Ivan Podlesnik ml.

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevlji.

Velika zaloga. ✘ Solidno blago.
Zmerne cene.

(Sklicateljem na ta oglas znaten popust.)

Slovenec

Konrad Skaza

v St. Ulrich, Gröden, Tirol

se priporoča za izdelovanje vseh

podobarskih del

kakor sploh

cerkvenih izdelkov.

5 26 - 5

Kdor hoče res postrežen biti z

dobrim, naravnim belim in črnim vinom,

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko
v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!

Ne prezrite!

8 52—12